

Kiitollisuus, kunnioitus, kohtuus – näkökulmia kirkon ympäristöohjelmaan

Johtamisen päivät 2023

Matti-piispa

MISSÄ MENNÄÄN

Ääri-ilmiöiden kesä 2023

- Kreikassa EU:n historian suurimmat metsäpalot
- Heinäkuu oli maapallon lämpötilojen mittaushistorian lämpimin koskaan mitattu kuukausi
- Vuosi 2023 on melko suurella todennäköisyydellä maapallon mittaushistorian lämpimin
- On arvioitu, että 2030-luvulla Pohjoinen jäämeri on ensimmäistä kertaa koko ajan kesäsula
- Atlantin kiertovesivirtaus eli AMOC sekä sen kyljessä Golfvirta ovat jo heikentyneet
- Helleaallot tappavimpia, tulvat kalliimpia

Toivoakin on

Ympäristöekonomian professori sekä Suomen ilmastopaneelin puheenjohtaja Markku Ollikainen:

- Uhkaavasta tilanteesta huolimatta ilmaston pelastaminen on vielä mahdollista
- ”Kyllä näitä muutoksia tullaan näkemään paljon, mutta kyllä meille on asteittain kertymässä keinot, joilla saamme kasvihuonekaasupäästöt kuriin”

Ilmastonmuutoksen vaikutukset luontoon (Climate Action, Euroopan komissio)

- lämpötilojen nousu
- kuivuus ja maastopalot
- makean veden saatavuus
- tulvat
- merenpinnan nousu ja rannikkoalueet
- biodiversiteetti
- maaperä
- sisävedet
- meriympäristö

Ilmastonmuutoksen aiheuttamat sosiaaliset uhat

- Terveys
- Haavoittuvassa asemassa oleva väestö
- Työllisyys
- Koulutus

Ilmastonmuutoksen aiheuttamat liiketoimintaan kohdistuvat uhat

- Infrastrukturi ja rakennukset
- Energia
- Maa- ja metsätalous
- Vakuutukset
- Matkailu
- Yrityksiä koskevat kysymykset

Ilmastonmuutoksen aiheuttamat alueelliset uhat

- Arktinen alue
- Pohjois-Eurooppa
- Luoteis-Eurooppa
- Keski- ja Itä-Eurooppa
- Välimeren alue
- Kaupungit ja taajama-alueet
- Vuoristoalueet

Tuleeko kirkon tehdä jotain

- Asenteet ovat muuttuneet
- Keskeiseksi poliittiseksi teemaksi vasta 2010-luvulla
- Kirkon ympäristödiplomi 2001, uud. 2021
- Suomen ev.-lut. kirkon ilmasto-ohjelma 2008
- Kirkon energia- ja ilmastostrategia 2019

KIRKON
ILMASTO-
OHJELMA

Ev.-lut. kirkon ilmasto-ohjelma

Länsimaisen luontosuhteen muovautuminen

- Ilmastonmuutoksen taustalla vääristynyt suhde luontoon → kestämatön kulutus
- 1600-luvulta lähtien ajattelussa mekanistinen luontosuhde, jossa todellisuus ymmärretään koneen kaltaisena
- Valistusfilosofia korosti järkeä, jonka avulla ihminen voi kohota luonnon yläpuolelle ja oppia hyödyntämään sitä → luontoa ei koettu enää Jumalan läsnäolon paikkana
- Kehittyvä teknologia mahdollisti luonnonvarojen riiston

Kristinuskon rooli moniulotteinen

- Juutalais-kristilliseen uskoon kuuluvaa luonnonhallinnan ajatusta on tulkittu asiayhteydestään irrotettuna niin, että sillä on perusteltu ihmisen oikeutta käyttää kohtuuttomasti muuta luontoa hyväkseen, ajatus vastuusta on jäänyt sivuun
- Raamatussa on paljon ekologisesti merkittäviä kertomuksia, joita ei ole riittävästi nostettu esiin
- Kristillisessä perinteessä on myös pidetty yllä käsitystä ihmisen yhteenkuuluvuudesta kaiken luodun kanssa (esim. F. Assisilainen)
- Nykyinen ekoteologia nostaa esiin tradition luontomyönteisiä puolia

RAAMATULLISET
LÄHTÖKOHDAT

Raamatulliset lähtökohdat

- Jumala on luonut kaiken hyväksi ja pitää luomaansa yllä
- Ihmisen osa kiittää Jumalaa hänen lahjoistaan ja pitää niistä huolta
- Ihminen on laiminlyönyt vastuunsa → ympäristöongelmat

Luominen ja alkukertomukset

- Jumala antoi tehtäväksi viljellä ja varjella
- Syntiinlankeemus turmeli suhteen Luojaan, ihmisiin ja luomakuntaan
- Vedenpaisumuksen jälkeen Jumala teki uuden liiton → sateenkaari
- Luominen tärkeä teema myös mm. psalmeissa, Jobin kirjassa ja Jesajalla
- Luomakunnalla itsessään arvo
- Paavali: koko luomakunta odottaa vapautusta

Vastuu

- Jumalan kuva → luotu Jumalan yhteyteen ja pitämään huolta luoduista
- Ihmisen valta ei merkitse oikeutta riistää luontoa
- Tehtävä hallita muuta luomakuntaa yhtä viisaasti ja lempeästi kuin rakkaudessaan lahjoittava Jumala
- VT:n 10 käskyyn ja sapattivuosikäytäntöön sisältyy huolenpito eläimistä ja maasta
- UT:ssa Jeesuksen vuorisaarna ja vertaukset välittävät kuvan Jeesuksesta, joka eli läheisessä yhteydessä luontoon ja käytti sitä vertauskuvien lähteenä
- Sanoma Jumalan valtakunnasta merkitsee kuuliaisuutta Jumalan tahdolle
- Armo uudistaa ihmistä niin, että hän kykenee muutokseen

Raamattu muutosvoiman lähteenä

- Jumala puhuttelee ihmistä Raamatun kautta, sen lukeminen muuttaa ihmistä ja haastaa tarkastamaan elämäntapaansa
- Elämän puun vertauskuva Raamatun alussa ja lopussa kuvaa Jumalan hyvää tahtoa ja uudistavaa voimaa
- Kristilliseen uskoon sisältyy lopunajallisen toivon sanoma, joka rohkaisee kantamaan vastuuta

TEOLOGISET JA
EETTISET
PERUSTEET

Teologiset ja eettiset perusteet

- Ympäristökysymyksissä kyse ihmisen luontosuhteesta ja jumalasuhteesta
- Kristillinen käsitys todellisuudesta on jumalakeskeinen
- Teologian ydinkysymykset kytkeytyvät yhteen eettisten ratkaisujen kanssa – usko ja kristillinen elämäntapa kulkevat käsi kädessä
- Luterilainen ilmastoteologia ammentaa kristikunnan yhteisestä teologisesta perinteestä, luterilaisista erityiskorostuksista ja uudemmasta ekoteologisesta ajattelusta
- Perinteinen kristillinen käsitys Jumalan kolminaisuudesta on ekologisesti rikas

Kolminaisuusopillinen lähtökohta; Jumala Luojana

- Itsensä lahjoittavana rakkautena Hän on läsnä kaikessa luodussa antaen ja ylläpitäen elämää
- Elämä on hänestä riippuvainen
- Luomakunta on pyhä ja kunnioituksen arvoinen, koska se on pyhän Jumalan läsnäolon paikka
- Ihmiselle on annettu oikeus hallita luontoa, mutta ei käyttää sitä väärin
- Pelastavalla tavalla hän on läsnä sanassa, sakramenteissa ja uskossa

Jumala Pelastajana

- Jeesus Kristus toi kärsimyksellään, kuolemallaan ja ylösnousemuksellaan pelastuksen, joka koskettaa ihmistä, ihmisyhteisöjä ja koko luomakuntaa
- Armon varassa kristitty jaksaa kohdata elämän suuretkin haasteet ja nähdä toivoa
- Lähimmäisenrakkauden periaate kehottaa kantamaan huolta maailman köyhimmistä, joiden elämää ilmastonmuutos vaikeuttaa
- Jeesuksen julistus Jumalan valtakunnasta merkitsee mm. pyrkimystä oikeudenmukaisuuteen ja kohtuullisuuteen

Jumala Pyhänä Henkenä

- Jumala toimii maailmassa myös Pyhittäjänä
- Auttaa ihmistä tunnistamaan Jumalan Luojana ja Pelastajana antamat elämää ylläpitävät ja pelastavat lahjat
- Ohjaa ihmistä käyttämään lahjoja oikein eli pitämään niillä huolta kaikista luoduista

Usko ja elämäntapa

- Todellisuuden ydin on Jumalan lahjoittava rakkaus
 - Jumalan lahjoittava rakkaus pitää koko kosmoksen koossa
 - rakkaus on vahvin liikkeelle saava voima, ei syyllisyydentunto
- Jumala on läsnä luodussaan
 - Jumala on yhtä aikaa läsnä luodussaan ja sen tuolla puolen
 - Jumalan on lähellä antaen ihmiselle toivoa, joka estää lamaantumasta haasteiden edessä

- **Kiitollisuus**

- kiitollisuus luomisen lahjoista ja siitä nouseva rakkaus saavat toimimaan luonnon hyväksi

- Jumalan kohtaaminen luonnon hiljaisuudessa ja kauneudessa on monelle suomalaiselle tärkeä osa hengellisyyttä

- **Kunnioitus**

- luomakunta on osallinen Luojansa pyhydestä, mutta luonto ei ole jumala -siihen, mitä ihminen pitää pyhänä, hän suhtautuu kunnioittaen ja ihmetellen

- kunnioittava asenne rajoittaa ihmisen taipumista riistää luonnonvaroja

- **Kohtuus**

- kristilliseen uskoon kuuluu myös yksinkertainen elämäntapa
- vastavoima ylikorostuneelle kulutuskulttuurille
- Jeesuksen julistus kutsuu kokonaisvaltaiseen elämänmuutokseen ja jatkuvaan kilvoitteluun
- hiljaisuus ja rukous antavat eettiselle toiminnalle voiman ja suunnan

Kirkon profeetallinen tehtävä

- Ympäristöuhkien edessä kristillisten yhteisöjen tulee uudistua hengellisesti ja toteuttaa myös käytännön ratkaisuissaan ekologista vastuuta
- Niiden tulee käyttää profeetallista ääntä ja kutsua ihmisiä elämäntavan muutokseen
- Kirkot ovat arvovaikuttajia, joiden tulee korottaa äänensä köyhimpien ihmisten ja koko luomakunnan tulevaisuuden puolesta
- Kristittyjen tulee yhdistää voimansa tässä tehtävässä keskenään ja muiden uskontojen edustajien kanssa
- Kirkon profeetallisen äänen tulee ottaa huomioon luonnon tilaa koskeva tutkimus

KIRKON ENERGIA-
JA
ILMASTOSTRATEGIA

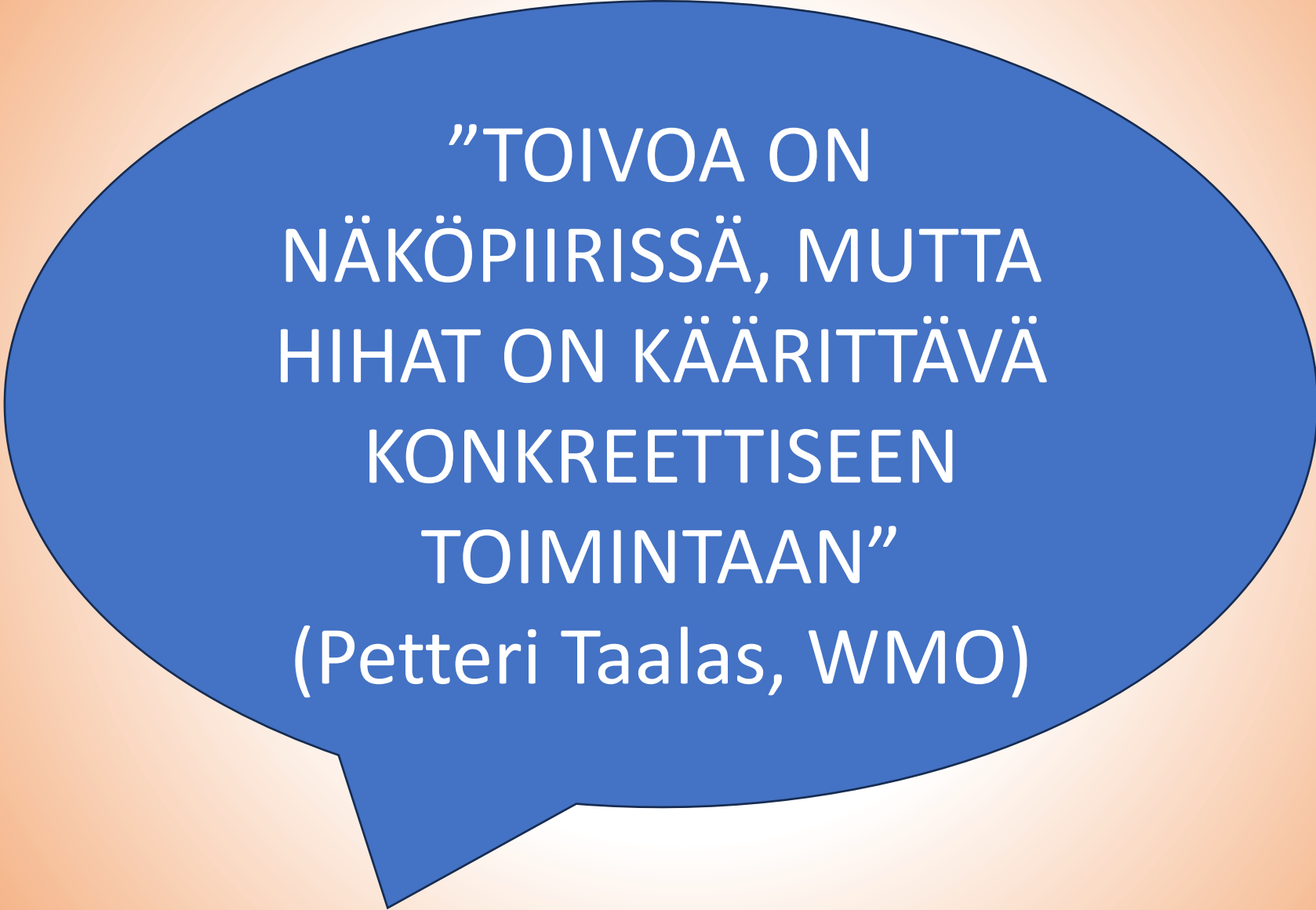
Kirkon energia- ja ilmastostrategia, tavoitteet

- Lähtee kirkon ilmasto-ohjelman pohjalta
- Vähennetään kiinteistöjen hiilidioksidipäästöjä
- Vähennetään toiminnan hiilidioksidipäästöjä
- Päästöt kompensoidaan
- Kirkko vaikuttaa aktiivisesti yhteiskunnallisena toimijana ja keskustelijana
- Seurakunnat sekä kirkon keskushallinto ovat sitoutuneita ilmastotyöhön

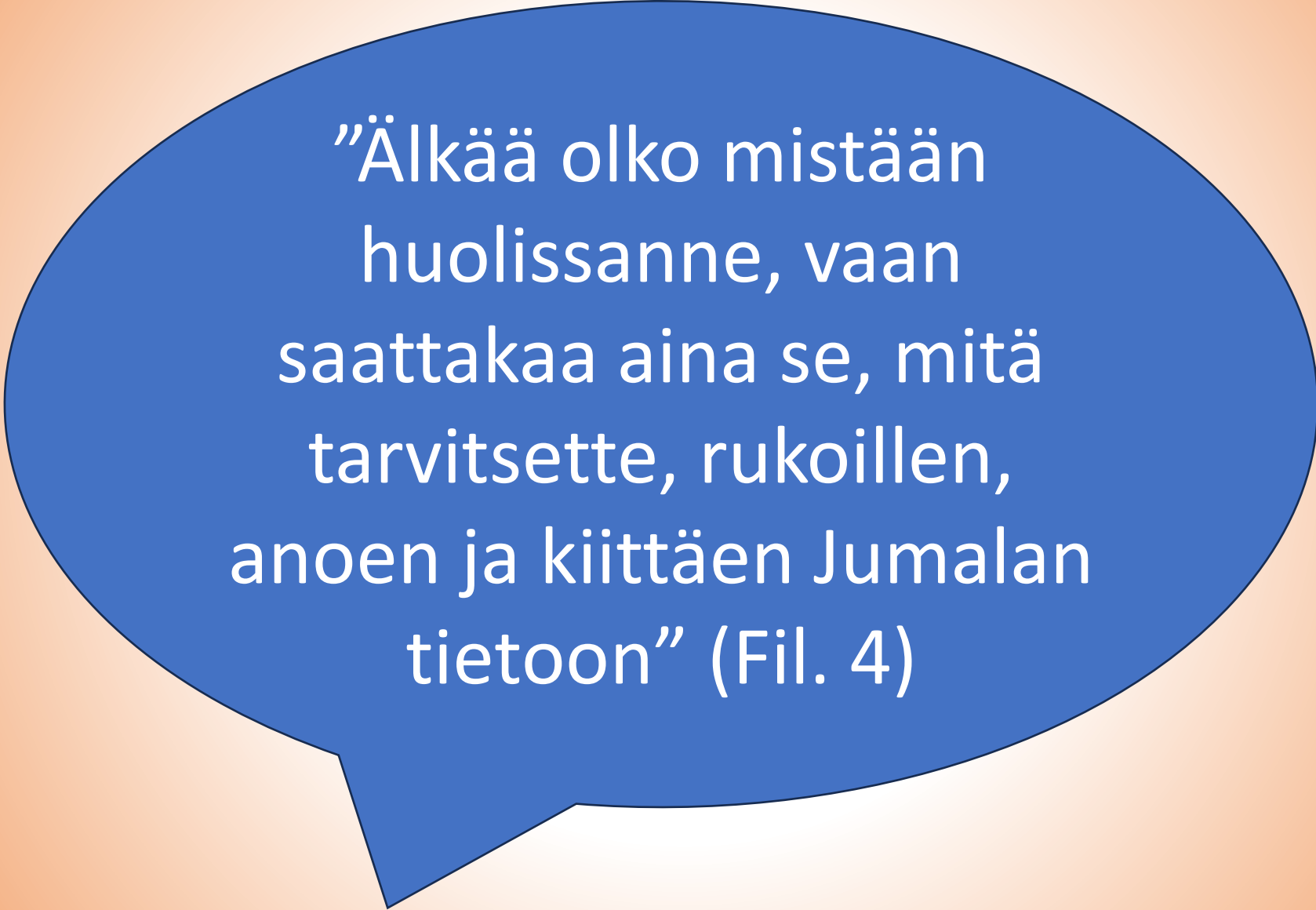
Taustaa ja pohdittavaa

- Kirkon erityisenä vahvuutena ilmastotyössä ovat arvot ja asenteet
- Elämäntapojen taustalla ovat ajattelutavat, jotka liittyvät arvoihin
- Kirkko kannustaa elämäntavan muutokseen
- Kirkko kannustaa vaikuttamaan kansalaisina, äänestäjinä ja kuluttajina
- Syksyn 2022 seurakuntavaalien vaalikoneessa kirkon ilmasto- ja ympäristötyö saivat vahvan tuen
- Monien ihmisten tulee vähentää kulutustaan ja sopeuttaa elämänsä kohtuullisiin puitteisiin
- Monet puolestaan tarvitsevat nykyistä enemmän

- Kohtuus ei merkitse harmaata arkea, vaan etsii uutta, luovaa ja rikasta.
- Kristilliset kirkot yhdessä monen muun uskonnon kanssa ovat korostaneet vuosisatojen ajan, että kun tietyt perustavat tarpeet on tyydytetty, todellinen elämän ilo tulee rakkaista ihmisistä ja meitä ympäröivän luomakunnan rikkaudesta.
- Kristillinen toivo!

”TOIVOA ON
NÄKÖPIIRISSÄ, MUTTA
HIHAT ON KÄÄRITTÄVÄ
KONKREETTISEEN
TOIMINTAAN”
(Petteri Taalas, WMO)

”Älkää olko mistään
huolissanne, vaan
saattakaa aina se, mitä
tarvitsette, rukoillen,
anoen ja kiittäen Jumalan
tietoon” (Fil. 4)